

วิเคราะห์การอ้างสิทธิ์ของจีนต่อคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการ
ในคดีพิพาททะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์และจีน

Analyze the China's Claim on the South China Sea Arbitration Awarded Cases
between Republic of the Philippines and the People's Republic of China

ฉัตรวรินทร์ ภูวพัชรพิบูล¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: chatwarine@outlook.com

Chatwarine Phoowatpibool²

Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University
2 NaiMueang, Mueang, Ubon Ratchathani 34000, Thailand
Email: chatwarine@outlook.com

Received: August 9, 2022 Revised: November 3, 2022 Accepted: November 10, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา และสาเหตุสำคัญของปัญหาความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์และจีน ตลอดจนศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวคิด หลักการ กรอบกฎหมายที่ศาลอนุญาโตตุลาการใช้ในการตัดสินชี้คดีข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีน รวมถึงศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ข้อกฎหมายในการอ้างสิทธิ์ของจีนต่อคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการ ว่ามีความสอดคล้องและชอบต่อกฎหมายระหว่างประเทศเพียงใด และเสนอแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า ศาลอนุญาโตตุลาการในคดีพิพาททะเลจีนใต้ ระหว่างฟิลิปปินส์และจีนได้มีคำตัดสินในกรณีทะเลจีนใต้โดยเห็นว่า จีนละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศในการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ถึงร้อยละ 90 ของทะเลจีนใต้ โดยจีนไม่สามารถครอบครองเขตเศรษฐกิจจำเพาะในหมู่เกาะสแปรตลีย์ได้และพื้นที่ที่มีความชัดเจนในหมู่เกาะสแปรตลีย์ว่าอยู่ภายในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ เนื่องจากจีนไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชี้ว่าจีนเคยอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ อีกทั้งการถมเกาะเทียมของจีนนั้นทำลายระบบนิเวศน์ของพืดหินปะการังอย่างรุนแรง ซึ่งคำตัดสินชี้ให้เห็นว่าฟิลิปปินส์มีสิทธิในการทำประมงบริเวณหมู่เกาะปะการังสการ์โบโรห์ได้เนื่องจากเป็นน่านน้ำของฟิลิปปินส์ตาม UNCLOS 1982 อย่างไรก็ตาม แม้จะมีคำตัดสินคดีดังกล่าวออกมาแต่ก็ยังเกิดปัญหาการบังคับคดีตามคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการในคดีนี้ เนื่องจากจีนไม่ยอมรับ โดยมีการแถลงการณ์ของกระทรวงการต่างประเทศของจีนออกมาตอบโต้อย่างรุนแรงว่าคำตัดสินนี้เป็นเพียงเศษกระดาษและจะไม่ปฏิบัติตาม กอปรทั้ง UNCLOS 1982 ไม่ได้บัญญัติวิธีการบังคับคดีไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นแล้ว บทบัญญัติที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งที่อาจนำมาปรับใช้ได้ คือ มาตรา 94 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศดังนั้นแล้วโดยแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อยุติความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์และจีนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันเห็นควรให้ฟิลิปปินส์และจีนทำความตกลงเพื่อหาทางออกแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างสันติในภายต่อไป

คำสำคัญ: การอ้างสิทธิ์; คำชี้ขาด; ศาลอนุญาโตตุลาการ; ทะเลจีนใต้

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

This article aims to study the background and significant causes of the conflict between the Philippines and China. It also examines and analyzes the principles, ideas, and legal frameworks used by the International Tribunal for the Law of the Sea in deciding disputes between the Philippines and China. Additionally, it explores the compatibility and adherence of China's claims to the legal standards between nations and proposes beneficial approaches for resolving the issue based on legal criteria.

The study found that the International Tribunal for the Law of the Sea (ITLOS) in the case of the South China Sea dispute between the Philippines and China ruled that China violated international law by claiming rights over approximately 90% of the South China Sea. China was unable to assert exclusive economic rights over the Spratly Islands group, and the areas clearly within the Philippines' exclusive economic zone. This was due to China's lack of historical evidence supporting its claims, and its aggressive island-building activities in the Paracel Islands, which significantly disrupted the natural environment. The tribunal's ruling affirmed the Philippines' right to engage in fishing activities within the territorial waters of Scarborough Shoal, as defined by the United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) of 1982. However, despite the tribunal's decision, enforcement remains a challenge due to China's refusal to accept the ruling. China's Ministry of Foreign Affairs issued a strong statement dismissing the ruling as mere "scrap paper" and declared that it would not comply with UNCLOS provisions regarding binding dispute resolution mechanisms. Given this situation, a relevant provision that could be applied is Article 94 of the United Nations Charter, which allows for alternative dispute resolution methods following an arbitral award. To achieve a peaceful resolution, it is advisable for the Philippines and China to engage in negotiations and find a mutually acceptable solution moving forward.

Keywords: Claim; Awarded; Arbitration; South China Sea

1. บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากปัญหาความขัดแย้งเรื่องดินแดนในเขตพื้นที่ทะเลจีนใต้ ระหว่างสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ กับสาธารณรัฐประชาชนจีนจนนำมาสู่ข้อพิพาทในทางระหว่างประเทศนั้น โดยฟิลิปปินส์ได้นำเสนอคดีพิพาทระหว่าง ฟิลิปปินส์ และ จีน ต่อศาลอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal) ประจำกรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อปี ค.ศ. 2013 จนกระทั่งศาลาได้ให้คำชี้ขาดตัดสินคดีในทางที่เป็นผลลบต่อจีนอย่างมาก จนนำมาสู่การไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลา ในทางระหว่างประเทศในระหว่างการดำเนินคดีนี้ จีนไม่ยอมเข้าร่วมต่อสู้คดี และไม่ยอมรับคำตัดสินชี้ขาดของศาลา โดยทางการจีนได้รักษาจุดยืนที่ว่า “อำนาจอธิปไตยในทะเลจีนใต้ของจีนนั้น เป็นประเด็นที่ไม่สามารถต่อรอง หรือโต้แย้งได้” พร้อมกับแสดงท่าทีและยืนยันการปฏิเสธคำชี้ขาดตัดสินของศาลาตามนโยบายที่ว่า “ไม่ยอมรับ ไม่รับรอง ไม่เข้าร่วม”³ อย่างแข็งกร้าว

ด้วยสาเหตุดังกล่าว การศึกษาวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษาถึงข้อกฎหมายที่ศาลอนุญาโตตุลาการได้ใช้ในการพิจารณาคดี รวมถึงหลักการ แนวคิด ข้อกฎหมายในการอ้างสิทธิ์ของจีนที่ไม่เข้าร่วมและไม่ยอมรับคำชี้ขาดตัดสินของศาลา ว่ามีความสอดคล้องและสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศมากน้อยเพียงใดเพื่อเป็นแนวทางให้กับประเทศไทยในกรณีดังกล่าวได้

³ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, "Foreign Ministry Spokesperson Hua Chunying's Remarks on US Defense Secretary Carter's Speech Relating to the Issue of the South China Sea at the Shangri-La Dialogue," last modified May 29, 2015, accessed 2022, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1268781.shtml/

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมา และสาเหตุสำคัญของปัญหาความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์และจีน

1.2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวคิด หลักการ และกรอบกฎหมายที่ศาลอนุญาโตตุลาการใช้ในการตัดสินชี้คดีข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีน

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ข้อกฎหมายในการอ้างสิทธิ์ของจีน ต่อคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการ ว่ามีความสอดคล้องและสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศเพียงใด

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มีขอบเขตศึกษาถึงสาเหตุสำคัญของปัญหาความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์และจีน รวมถึงแนวคิด หลักการ และกรอบกฎหมายที่ศาลอนุญาโตตุลาการใช้ในการชี้ขาดตัดสินคดีข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีน อันทำให้ทราบถึงแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากบทความ ตำรา เอกสาร ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการการศึกษวิเคราะห์ เพื่อทำการศึกษาจนนำมาสู่การสรุปผลการศึกษาในที่สุด

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากตำรา เอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และจากสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ได้แก่ 1) เชี่ยวชาญทางด้านนิติศึกษา, 2) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากนั้นมาทำการรวบรวมข้อมูลทำการการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytics) จะนำมาสู่การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมา และสาเหตุสำคัญของปัญหาความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์และจีน

1.5.2 ทำให้ทราบถึงแนวคิด หลักการ และกรอบกฎหมายที่ศาลอนุญาโตตุลาการใช้ในการชี้ขาดตัดสินคดีข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีน

1.5.3 ทำให้ทราบถึงความสอดคล้องของหลักการ แนวคิด ข้อกฎหมายในการอ้างสิทธิ์ของจีนต่อคำตัดสินชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการ

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง วิเคราะห์การอ้างสิทธิ์ของจีนต่อคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการในคดีพิพาททะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์และจีน ผู้เขียนพบภูมิหลังและสาเหตุอันนำไปสู่ข้อพิพาท การดำเนินคดีของฟิลิปปินส์ต่อศาลอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal) การกล่าวอ้างสิทธิ์ของจีน เขตอำนาจและการพิจารณาซึ่งผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ถึงคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการในคดีพิพาททะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์และจีนกรณีการอ้างสิทธิ์ของจีนในเส้นประเก้าเส้น และเหตุการณ์ปรับใช้หลักกฎหมายและกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ สถานการณ์ภายหลังตัดสินคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal) และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

2.1 ภูมิหลังและสาเหตุอันนำไปสู่ข้อพิพาท

พื้นที่ทะเลจีนใต้เป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรแปซิฟิก ประกอบไปด้วยหมู่เกาะประมาณ 250 เกาะ โดยมีพื้นที่ประมาณ 3.5 ล้านตารางกิโลเมตร มีความสำคัญทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ทางการเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจ ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ปลา น้ำมันและ

ก๊าซธรรมชาติ รวมถึงเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญของโลก⁴ หากประเทศใดได้ครอบครองพื้นที่ทะเลจีนใต้อย่างสามารถสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และส่งผลต่อความมั่นคงการทหาร การขนส่งและการเดินเรือในทางระหว่างประเทศ และยังสามารถวางดุลประเทศมหาอำนาจได้อีกด้วย เหตุนี้บรรดาประเทศต่าง ๆ จึงต่างอ้างเขตอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่เกาะต่าง ๆ และสิทธิอธิปไตยเหนือพื้นที่ทางทะเลในทะเลจีนใต้อันได้แก่ บรูไน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม จีน (แผ่นดินใหญ่) และ จีน (ดินแดนไต้หวัน) จนก่อให้เกิดปัญหาพื้นที่ทับซ้อนในทางระหว่างประเทศ⁵ โดยฟิลิปปินส์ได้ประกาศอำนาจอธิปไตยเหนือ Kalayaan Islands Group และฟิลิปปินส์ได้อ้างอำนาจอธิปไตยเหนือกาโบโร โซล (Scarborough Shoal) ซึ่งจีนนั้นได้อ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ดังกล่าวเช่นกัน ทั้งนี้ ในปี ค.ศ. 2009 ฟิลิปปินส์ได้ประกาศพระราชบัญญัติว่าด้วยเส้นฐานหมู่เกาะ (The Philippines on the Archipelagic Baseline Bill)⁶ ซึ่งจีนได้ทำการต่อต้านและคัดค้านพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงทำให้สถานการณ์เกิดความตึงเครียดขึ้น

ดังนั้นแล้ว จากการกล่าวอ้างอำนาจอธิปไตยจีนและฟิลิปปินส์เหนือหมู่เกาะสปรตลีย์ (Spratleys Islands) ซึ่งเป็นกลุ่มของเกาะ (Groups of the Islands) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของทะเลจีนใต้ประกอบด้วยเกาะ โคตหิน แนวหิน ปะการัง สันทราย และลักษณะภูมิศาสตร์ (Geographic Features) อื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในทะเลถึง 150 แห่ง ครอบคลุมบริเวณพื้นที่เกือบ 410,000 ตารางกิโลเมตร และเป็นเกาะที่มีความสูงอยู่เหนือระดับน้ำทะเลไม่ถึง 50 เกาะ เกาะที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาเกาะทั้งหลายในหมู่เกาะสปรตลีย์คือเกาะ Itu Aba หรือเกาะ Taiping ซึ่งมีพื้นที่ 0.43 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 89 เอเคอร์ และเป็นเกาะเดียวที่มีแหล่งน้ำจืดบนเกาะ เกาะที่เหลือนอกจากนี้เป็นเกาะที่มีระดับความสูงต่ำกว่าระดับน้ำทะเล ในเวลาน้ำลงจะเห็นเกาะบางส่วนโผล่พ้นผิวน้ำ⁷ และหมู่เกาะสกาโบโร โซล (Scarborough Shoal) ในทะเลจีนใต้จนเกิดความขัดแย้งที่หาข้อยุติระหว่างกันไม่ได้ จึงสาเหตุให้นำมาสู่ข้อพิพาทระหว่างกันที่สุดในที่สุด โดยในปี ค.ศ. 2013 ประเทศฟิลิปปินส์ได้เสนอข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีนต่อศาลอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal) จนกระทั่งศาลฯ ได้ให้คำชี้ขาดตัดสินในทางที่เป็นผลลบต่อจีนอย่างมาก แต่ทั้งนี้ จีนได้ปฏิเสธไม่ขอเข้าร่วมต่อสู้คดีและจะไม่ยอมรับคำชี้ขาดของศาลฯ “โดยยื่นกรณตามนโยบายไม่ยอมรับ ไม่รับรอง ไม่เข้าร่วม” โดยจีนอ้างว่าศาลฯ ไม่มีเขตอำนาจในการพิจารณาชี้ขาดคดีนี้แต่อย่างใด⁸ ซึ่งจีนได้กล่าวอ้างสิทธิ์เหนือบริเวณเกือบทั้งหมดในทะเลจีนใต้ว่าจีนเป็นชาติแรกที่ค้นพบ และใช้ประโยชน์บนเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้มายาวนานด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) และแผนที่ตามแนวเส้นที่จีนกำหนดไว้ ที่เรียกว่า เส้นประ 9 เส้น (Nine-Dash Line) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลของคำชี้ขาดตัดสินของศาลฯ จะมีผลผูกพันรัฐคู่พิพาท แต่จีนยังคงยืนกรานอย่างแข็งกร้าวที่จะปฏิเสธและไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดตัดสินของศาลฯแต่อย่างใด

2.2 การดำเนินคดีของฟิลิปปินส์ต่อศาลอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal)

จากการกล่าวอ้างอำนาจอธิปไตยของจีนและฟิลิปปินส์เหนือหมู่เกาะสปรตลีย์ (Spratleys Islands) และสกาโบโร โซล (Scarborough Shoal) ในทะเลจีนใต้ จนเป็นเหตุให้ฟิลิปปินส์ได้เสนอข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีนต่อศาลอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal) ในปี ค.ศ. 2013 นั้น ผู้เขียนจึงบรรยายการดำเนินคดีของฟิลิปปินส์

⁴ Robert Kaplan, *Asia's Cauldron: The South China Sea and the End of a Stable Pacific*, (New York: Random House, 2014), 56.

⁵ Taylor B. and Hayes D. E., “Origin and History of the South China Sea Basin,” *Geophysical Monograph Series* 27, (January 1983): 23-56.

⁶ Department of Foreign Affairs (DFA Philippines), “DFA: Notification and Statement Claim on West Philippine Sea, Official Gazette,” last modified 2012, accessed 2022, <https://www.assets.documentcloud.org/documents/2165477/phl-prc-notification-and-statement-of-claim-on.pdf/>

⁷ จันตรี สิ้นศุภฤกษ์, “กรณีพิพาทหมู่เกาะสปรตลีย์: ทศนะทางกฎหมายและการเมือง,” *จุลสารความมั่นคงศึกษา* ๑. 127- 128 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2556): 3.

⁸ The Permanent Court of Arbitration, “PCA Press Release: The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. the People's Republic of China),” last modified 2016, accessed 2022, <https://www.pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Award.pdf/>

เป็นลำดับตามที่ฟิลิปปินส์และจีนเป็นภาคีในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ฟิลิปปินส์จึงได้ริเริ่มการดำเนินคดีโดยศาลอนุญาโตตุลาการภายใต้กลไกการระงับข้อพิพาทแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ ฟิลิปปินส์ส่งคำแจ้งเตือน (Notification) และคำแถลงการณ์ (Statement) อ้างสิทธิ์ของฟิลิปปินส์ตามมาตรา 287 ประกอบมาตรา 1 ภาคผนวก 7 แห่งอนุสัญญากฎหมายทะเลให้จีน เพื่อเป็นการริเริ่มกระบวนการพิจารณาตัดสินโดยอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีนในทะเลจีนใต้ และในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2013 จีนได้คัดค้านการเสนอคดีของฟิลิปปินส์และอ้างว่าฟิลิปปินส์ได้ฝ่าฝืนพันธกรณีในปฏิญญาอาเซียน 2002 ซึ่งกำหนดให้รัฐพิพาทร่วมกันระงับข้อพิพาทด้วยการเจรจาโดยตรงจากกันนั้น จีนยังยืนยันอีกว่าจีนมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสปรตลีย์ (Spratleys Islands)¹⁰ ฟิลิปปินส์ร้องขอต่อประธานศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศให้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ฝ่ายประเทศจีน 1 คน จากนั้น Shunji Yanai ชาวญี่ปุ่น (ประธานศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศในขณะนั้น) จึงได้แต่งตั้งผู้พิพากษา Stainlaw Pawlak ชาวโปแลนด์เป็นหนึ่งในองค์คณะอนุญาโตตุลาการในคดีนี้ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2013 ตามมาตรา 3 (c) (e) ภาคผนวก 7 แห่งอนุสัญญากฎหมายทะเล หลังจากนั้น Yanai ได้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเพิ่มอีก 3 คน ได้แก่ Jean-Pierre Cot ชาวฝรั่งเศส, Chris Pinto ชาวศรีลังกา และ Alfred Soons ชาวเนเธอร์แลนด์ โดยแต่งตั้งให้ Pinto เป็นประธานศาลอนุญาโตตุลาการในคดีนี้ เมื่อวันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 2013 ต่อมาเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 2013 Yanai ได้แต่งตั้งนาย Thomas A. Mensah ชาวกานาให้ทำหน้าที่แทน Pinto¹¹ ในวันที่ 11 กรกฎาคม ค.ศ. 2013 ศาลได้จัดประชุมองค์คณะครั้งแรก และวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ. 2013 ศาลได้อนุมัติร่างระเบียบวิธีพิจารณาคดี และส่งให้รัฐพิพาททั้งสองฝ่ายทราบ¹² ฟิลิปปินส์ได้ยื่นคำฟ้อง 15 ข้อหา โดยหลักเรื่องไม่ให้คำฟ้องมีประเด็นเกี่ยวข้องกับคำประกาศดังกล่าวของจีน (เนื่องจากจีนได้ประกาศการยกเว้นข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดน การปักปันเขตทางทะเล สิทธิทางประวัติศาสตร์ และกิจกรรมทางทหารจากองค์กรภาคบังคับฝ่ายที่สาม ตามมาตรา 298 แห่งอนุสัญญากฎหมายทะเล เมื่อปี ค.ศ. 2006) โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มของคำฟ้องได้ดังนี้ 1) ความชอบด้วยกฎหมายของเส้นประ 9 เส้น (Nine-dash Line/ U-shaped Line) ที่จีนประกาศอ้างสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) (คำฟ้องข้อ 1-2), 2) สถานะทางกฎหมายของพื้นที่ (Feature) ที่จีนอ้างสิทธิ์ (คำฟ้องข้อ 3-7), 3) ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของจีน (คำฟ้องข้อ 8, 9, 10, 11, 12a, 12b, และ 13), 4) การทำให้ข้อพิพาทเลวร้ายลงหรือขยายข้อพิพาทระหว่างรัฐพิพาท (คำฟ้องข้อ 14) และ 5) จีนต้องเลิกการอ้างสิทธิ์และกิจกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในอนาคต (คำฟ้องข้อ 15) และในวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 2015 ศาลฯ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่ามีเขตอำนาจในการพิจารณาตัดสินตามคำฟ้องของฟิลิปปินส์ วันที่ 24-30 พฤศจิกายน ค.ศ. 2015 ศาลฯ ได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาภาคควาจาในส่วนเนื้อหาของคดี และในวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 2016 ศาลได้ประกาศชี้ขาดตัดสินคดี โดยศาลชี้ขาดตัดสินให้ฟิลิปปินส์เป็นฝ่ายชนะคดี ศาลมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าจีนได้ละเมิดสิทธิอธิปไตยในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์จากการกล่าวอ้างของจีนเหนือสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) และการใช้เส้นประ 9 เส้น (Nine-dash Line) เพื่อกำหนดเขตอำนาจ ตลอดจนการใช้สอยประโยชน์ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวของจีนเป็นการกระทำที่ขัดต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982¹³ ในคดีนี้ แม้จีนจะไม่ยอมเข้าร่วมต่อสู้คดีเลยก็ตาม แต่ศาลฯ ก็มีอำนาจดำเนินคดีต่อไปได้ตามมาตรา 9 ภาคผนวก 7 แห่งอนุสัญญา

⁹ Republic Act No. 387, "An Act to Amend Certain Provisions of Republic Act No. 3046 As Amended by Republic Act 5446, to Define the Archipelagic Baselines of the Philippines, and for Other Purposes, at the UNDOALOS National Legislation Database," last modified 2009, accessed 2022, http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/phl_2008_act9522.pdf/

¹⁰ The Permanent Court of Arbitration, "PCA Press Release: The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People's Republic of China)," last modified 2013, accessed 2022, <https://www.pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Press-Release-No-11-English.pdf/>

¹¹ Lee Seokwoo and HONG Nong, *Chinese Perspectives on the Philippines-China Arbitration Case in the South China Sea*, (China: n.p.), 176.

¹² The Permanent Court of Arbitration, "PCA Press Release: The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People's Republic of China)," last modified 2013, accessed 2022.

¹³ Emmers R., "The Changing Power Distribution in the South China Sea: Implications for Conflict Management and Avoidance," last modified 2016, accessed 2022, <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/WP183.pdf/>

2.3 การกล่าวอ้างสิทธิของจีน

ตามที่จีนปฏิเสธและคัดค้านไม่เข้าร่วมและไม่ยอมรับคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการ โดยยื่นกรณตามนโยบายไม่ยอมรับ ไม่รับรอง ไม่เข้าร่วมในคำชี้ขาดตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการนั้น ในส่วนนี้ผู้เขียนได้บรรยายถึงการกล่าวอ้างสิทธิของจีน คำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการ และวิเคราะห์ว่าการกล่าวอ้างสิทธิของจีนนั้นมีความสอดคล้องในทางกฎหมายเพียงใด โดยจีนได้กล่าวอ้างสิทธิดังต่อไปนี้

2.3.1 จีนอ้างสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right)

จีนกล่าวอ้างว่า จีนเป็นชาติแรกที่ค้นพบและครอบครองเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้มาตั้งแต่โบราณกาลยาวนานกว่า 2,000 ปี โดยผ่านการอ้างถึงสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) ควบคู่ไปกับการอ้างถึงแผนที่พงศาวดารที่จีนได้กำหนดตามแนวเส้นไว้ที่เรียกว่า เส้นประ 9 เส้น (Nine-Dash Line) เพื่อสนับสนุนการกล่าวอ้างสิทธิของตนเหนือพื้นที่แทบทั้งหมดในทะเลจีนใต้¹⁴ และนอกจากนี้ ยังมีหลักฐานอื่นที่สำคัญหลายประการ เช่น ในปี ค.ศ. 1960 เมื่อครั้งที่สหรัฐฯ ต้องการไปเยือนเกาะต่าง ๆ ในหมู่เกาะสแปรตลีย์ โดยสหรัฐฯ ได้ทำหนังสือขออนุญาตรัฐบาลจีนที่ได้หวั่นกอนนั้นยอมหมายความว่าสหรัฐฯ ได้ยอมรับว่าหมู่เกาะเหล่านั้นเป็นของจีน¹⁵ เป็นต้น จีนได้ประกาศอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ. 1950 ในหนังสือพิมพ์ Renmin Ribao และจีนได้อ้างการมีเขตอำนาจเหนือหมู่เกาะหมู่เกาะสแปรตลีย์ตามข้อตกลงที่จีนได้ทำกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1887¹⁶ อีกทั้งในปี ค.ศ. 2009 จีนได้ทำการออกหนังสือกลาง (Note Verbale) ลงวันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 2009 ที่ระบุว่า “จีนมีอำนาจอธิปไตยอันมิอาจโต้แย้งได้เหนือหมู่เกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้และน่านน้ำโดยรอบ... (Permanent Mission of the People’s Republic of China to the United Nations 2009)” และในปีเดียวกันนี้เอง จีนยังใช้แผนที่เส้นประ 9 เส้น (Nine-dash Line) เพื่อสนับสนุนแถลงการณ์ดังกล่าวควบคู่กันไปกับการกำหนดเขตอำนาจอธิปไตยของจีนในทะเลจีนใต้¹⁷ โดยจีนได้ยืนยันอย่างหนักแน่นว่า จีนเป็นชาติแรกที่ค้นพบและมีสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) เหนือบริเวณดังกล่าว ซึ่งการกล่าวอ้างของจีนในประเด็นนี้ ศาลา วินิจฉัยว่าแม้จีนจะหยิบยกเอาเหตุผลทางประวัติศาสตร์ว่า บรรดานักสำรวจและชาวประมงจีนต่างได้ใช้ประโยชน์จากบรรดาเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้มาเป็นระยะเวลาช้านาน แต่จีนก็ยังขาดเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่มีความหนักแน่นมากเพียงพอที่ช่วยยืนยันว่าจีนนั้นมีอำนาจอธิปไตยและควบคุมจัดการในพื้นที่ที่จีนกล่าวอ้าง เพราะฉะนั้นการกล่าวอ้างสิทธิประวัติศาสตร์และการใช้สอยทรัพยากรที่อยู่ภายในแผนที่เส้นประ 9 เส้น (Nine-Dash Line) ของจีนจึงเป็นสิ่งที่ปราศจากพื้นฐานทางกฎหมาย¹⁸ และทั้งนี้ ศาลา ชี้ขาดว่ามีอำนาจในการพิจารณาแผนที่เส้นประ 9 เส้น (Nine-dash Line) ของจีน เนื่องจากเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการบังคับใช้อำนาจอธิปไตยและไม่ใช่ข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย เพราะฉะนั้นการพิจารณาบังคับจีน โดยศาลา วินิจฉัยว่าสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) ของจีนนั้นไม่ใช่ผู้ทรงสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) ตามมาตรา 298 (1) (a) (i)¹⁹ โดยสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) เป็นคำที่ได้รับความนิยมร่วมกันโดยทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศ แต่จีนได้ใช้คำว่าสิทธิในทางประวัติศาสตร์ (Historical Rights) ซึ่งไม่ปรากฏในศัพท์บัญญัติทางกฎหมายระหว่างประเทศแต่อย่างใด²⁰ ศาลา ชี้ขาดว่าการอ้างสิทธิทางประวัติศาสตร์

¹⁴ Chinese Embassy-Manila, “China’s Position on the Territorial Disputes in the South China Sea between China and the Philippines,” last modified 2015, accessed 2022, <http://www.ph.china-embassy.org/eng/xwfb/t1143881.html/>

¹⁵ สยามรัฐ, “รายงานพิเศษ: ทะเลจีนใต้... ฟิลิปปินส์ฟ้องอะไรทำไมมีชัยเหนือจีน,” แก๊ซเซตวัน 2558, สืบค้นเมื่อ 2565, https://www.siamrath.co.th/n/5007?fbclid=IwAR2sPQdNrwzu90bb11-NqLv_MS7DiOSgDukX6uXEhmD2_YZtG6xg4rF0018/

¹⁶ Richard Rousseau, “South China Sea: Rising Tensions but No Permanent Solutions on the Horizon,” last modified 2015, accessed 2022, <http://www.foreignpolicyjournal.com/2011/09/16/south-china-sea-rising-tensions-but-no-permanent-solutions-on-the-horizon/>

¹⁷ Wu Shicun, “Is the Nine-Dash Line in the South China Sea Legal?,” last modified 2015, accessed 2022, <http://www.chinafocus.com/peace-security/is-the-nine-dash-line-in-the-south-china-sea-legal/>

¹⁸ The Permanent Court of Arbitration, “PCA Press Release: The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People’s Republic of China),” last modified 2013, accessed 2022.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Dupuy F. and Dupuy P., “Legal Analysis of China’s Historic Rights Claim in the South China Sea.” 140.

(Historic Right) ในบริเวณเส้นประ 9 เส้น (Nine-dash Line) ของจีน จึงไม่มีน้ำหนักเพียงและไม่สามารถกล่าวอ้างในทางกฎหมายได้ การกล่าวอ้างสิทธิของจีนเหนือบริเวณดังกล่าวนั้นขัดต่ออนุสัญญาสหประชาชาติกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982²¹ ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบสำคัญของการได้มาซึ่งดินแดนของรัฐ (Acquisition of Territorial Sovereignty) นั้นเป็นหนึ่งในวิถีทางที่บรรดารัฐที่มีส่วนกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้เลือกใช้อยู่บ่อยครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว การอ้างแต่เฉพาะหลักการสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) แต่เพียงประการเดียวมิใช่พื้นฐานทางกฎหมายที่ทำให้รัฐได้มาซึ่งดินแดน²² ด้วยเหตุว่าในการได้มาซึ่งดินแดนรัฐ เมื่อมีการค้นพบดินแดนที่ไม่มีเจ้าของแล้ว จะต้องเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยอย่างสงบและเนื่อง และมีประสิทธิภาพเหนือเกาะซึ่งเป็นดินแดนที่ไม่มีรัฐใดเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเกาะดังกล่าวมีการกล่าวอ้างอธิปไตยของรัฐอื่น ๆ อยู่ด้วยในขณะเดียวกัน การกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์เหนือทะเลจีนใต้แต่เพียงประการเดียว จึงเป็นคำกล่าวอีกที่ยังปราศจากน้ำหนักที่เพียงพอในทางกฎหมาย²³ อีกทั้งการกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์ของจีนผ่านหลักการเรื่องสิทธิในทางประวัติศาสตร์ก็มิได้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ใด ๆ ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ แม้จีนจะยืนยันว่าสิทธิอันเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่พิพาททะเลจีนใต้ แต่จีนก็ได้พยายามผลักดันให้ปัจจัยเหล่านี้มีความชัดเจนและได้รับการยอมรับจากประชาคมระหว่างประเทศแต่อย่างใด²⁴ ดังนั้นแล้ว การอ้างสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Right) โดยใช้แผนที่ 9 เส้น (Nine-dash Line) ของจีนนั้น ไม่สามารถกล่าวอ้างตามกฎหมายได้แต่อย่างใด

2.3.2 ข้อพิพาทระหว่างจีนและฟิลิปปินส์ไม่อยู่ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และศาลอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal) ไม่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีนี้

จีนกล่าวอ้างว่า ข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีนเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับอธิปไตยเหนือดินแดนระหว่างรัฐ โดยเนื้อแท้แล้วข้อเรียกร้องนี้เป็นเรื่องการอ้างอธิปไตยของฟิลิปปินส์เหนือน่านน้ำและพื้นที่ทางทะเลในทะเลจีนใต้ทับซ้อนกับการอ้างสิทธิของจีนทั้งหมด จึงไม่ใช่ประเด็นเรื่องการตีความ ดังนั้นข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีนจึงไม่อยู่ในบังคับกลไกการระงับข้อพิพาทตามอนุสัญญาฉบับนี้ เนื่องจากกลไกการระงับข้อพิพาทภายใต้อนุสัญญากฎหมายทะเลมีขอบเขตบังคับใช้เฉพาะกับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการตีความและการใช้บังคับอนุสัญญากฎหมายทะเลและความตกลงที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้เท่านั้น และทั้งนี้ จีนได้กล่าวอ้างว่าเนื้อหาคำฟ้องของฟิลิปปินส์ในคดีนี้เป็นประเด็นเรื่องการปักปันเขตทางทะเลระหว่างสองรัฐ และรวมถึงสิทธิทางประวัติศาสตร์ไว้ด้วย แต่ทว่าจีนได้ออกประกาศยกเว้นข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดน ปักปันเขตทางทะเล, อ่าวประวัติศาสตร์, ผู้ทรงสิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Title) และกิจกรรมทางทหารออกจากองค์ประกอบบังคับฝ่ายที่สามตามมาตรา 298 (1) (a) (b) และ (c) แห่งอนุสัญญากฎหมายทะเล เมื่อปี ค.ศ. 2006 แล้ว ดังนั้นข้อพิพาทในคดีนี้จึงตกอยู่ภายใต้คำประกาศดังกล่าวของจีนโดยไม่ตกในบังคับบทบัญญัติของกฎหมายทะเลตามข้อ 286 – ข้อ 296 ภาคผนวก 7 แห่งอนุสัญญาฯ ดังนั้นแล้ว จึงไม่ผูกพันให้จีนเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทภาคบังคับตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ ศาลจึงไม่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีนี้²⁵

การกล่าวอ้างของจีนในประเด็นนี้ ศาลฯ วินิจฉัยว่าคำฟ้องของฟิลิปปินส์ไม่เกี่ยวกับการปักปันเขตทางทะเล เนื่องจากศาลฯ เห็นว่าคำฟ้องของฟิลิปปินส์ถูกกำหนดให้อยู่ในขอบเขตแห่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ตามขอบเขตของอนุสัญญาฯ และไม่มีพื้นที่ใดที่จีนสามารถอ้างสิทธิในการกำหนดเขตเศรษฐกิจจำเพาะจากพื้นที่เหล่านี้ได้²⁶

²¹ Ibid.

²² Chantree Sinsuppharok, Gorrane Pipat Moo Gor Spratly, Tatsana Taang Gotmaai Lae Gaan Meuang the Spratly Islands Dispute: Legal and Political Perspectives Junlasaa Kwaam Mankong Seuksaa. [Security Studies Monographs], (July 2013): 19.

²³ Robert Beckman. “The UN Convention on the Law of the Sea and the Maritime Disputes in the South China Sea,” 142-163.

²⁴ F. Dupuy and P. Dupuy, “Legal Analysis of China’s Historic Rights Claim in the South China Sea,” 124.

²⁵ Chinese Embassy-Manila, “China’s Position on the Territorial Disputes in the South China Sea between China and the Philippines,” last modified 2015, accessed 2022.

²⁶ The Permanent Court of Arbitration, “PCA Press Release: The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People’s Republic of China),” last modified 2013, accessed 2022.

ดังนั้น จีนจึงไม่สามารถอ้างสิทธิเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะทับซ้อนเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ได้ เนื้อหาคำฟ้องของฟิลิปปินส์อยู่ภายใต้ขอบเขตแห่งอนุสัญญานี้ และศาลมีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีนี้²⁷ ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อกำหนดแห่งอนุสัญญาฯ เป็นที่พิจารณาได้ว่า เมื่อรัฐพิพาทได้พยายามตกลงระงับข้อพิพาทจนถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ กระบวนการพิจารณาภาคบังคับอาจถูกนำมาปรับใช้ได้²⁸ โดยการระงับข้อพิพาทลักษณะบังคับนี้ รัฐพิพาทสามารถเสนอคดีต่อศาลอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal)²⁹ โดยรัฐพิพาทจะต้องร่วมกันเลือกว่าจะให้ศาลใดเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด เมื่อคู่พิพาทได้เลือกศาลหรือคณะตุลาการเดียวกันสำหรับการระงับข้อพิพาท ต้องเสนอข้อพิพาทนั้นเข้าสู่วิธีดำเนินการนั้นเท่านั้น³⁰ แต่หากคู่พิพาทไม่ได้ยอมรับวิธีดำเนินการเดียวกันสำหรับการระงับข้อพิพาท ต้องเสนอข้อพิพาทนั้นสู่การระงับข้อพิพาทโดยศาลอนุญาโตตุลาการตามภาคผนวก 7 เท่านั้น³¹ ดังนั้นข้อพิพาทของฟิลิปปินส์และจีนในทะเลจีนใต้จึงสามารถถูกเสนอต่อศาลอนุญาโตตุลาการได้ และแม้ว่าจีนจะไม่เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณา โดยที่ฟิลิปปินส์ได้เริ่มต้นกระบวนการพิจารณาคดีนี้ฝ่ายเดียว ก็ไม่ได้เป็นการดำเนินการกระบวนการที่ไม่ชอบแต่อย่างใด เนื่องจากในคดีนี้ไม่มีคู่กรณีฝ่ายที่สามที่ไม่อาจก้าวล่วงได้ ซึ่งหากขาดการเข้าร่วมการพิจารณาแล้วจะทำให้ศาลไม่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีนี้³² ดังนั้นแล้วข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์และจีนอยู่ภายใต้ขอบเขตแห่งอนุสัญญาฯ และศาลฯ มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีนี้

2.3.3 ฟิลิปปินส์ฝ่าฝืนพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่มีต่อจีน

จีนกล่าวอ้างว่า ที่ผ่านมาจีนและฟิลิปปินส์ได้ตกลงผ่านความตกลงพหุภาคีหลายฉบับโดยปรากฏเด่นชัดในปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ 2002 (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea: DOC) โดยจีนและฟิลิปปินส์ยังอยู่ในระหว่างการเจรจาจัดทำกฎจรรยาบรรณทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea: COC)³³ ดังนั้นการเริ่มคดีฝ่ายเดียวของฟิลิปปินส์เป็นการฝ่าฝืนพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากจีนและฟิลิปปินส์ยังอยู่ในระหว่างการเจรจาระงับข้อพิพาท ฟิลิปปินส์จึงไม่มีสิทธิเริ่มต้นกระบวนการระงับข้อพิพาทภาคบังคับฝ่ายเดียวตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา ถือได้ว่าฟิลิปปินส์ได้ละเมิดข้อตกลงที่มีระหว่างกันซึ่งต้องมีการแลกเปลี่ยนทัศนะคติและการเจรจากันต่อไป³⁴

การกล่าวอ้างของจีนในประเด็นนี้ ศาลฯ วินิจฉัยว่า ข้อตกลงผ่านความตกลงพหุภาคีหลายฉบับของฟิลิปปินส์และจีนนั้นเป็นความตกลงทางการเมืองไม่มีความผูกพันทางกฎหมาย ไม่สามารถสร้างกลไกสำหรับระงับข้อพิพาทที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย จึงไม่กำหนดห้ามวิธีระงับข้อพิพาทโดยวิธีอื่น ๆ ดังนั้น ทรสารเหล่านี้จึงไม่จำกัดเขตอำนาจศาลตามมาตรา 281 และมาตรา 282 แห่งอนุสัญญา และศาลเห็นว่าก่อนที่ฟิลิปปินส์จะนำคดีมาฟ้องต่อศาล รัฐพิพาทได้แลกเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 283 แล้ว แต่ไม่บรรลุผลในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งได้³⁵ เมื่อพิจารณาถึงกลไกการระงับข้อพิพาทภายใต้อนุสัญญากฎหมายทะเลแล้ว เมื่อมีข้อพิพาทระหว่างรัฐเกี่ยวกับการตีความและการใช้บังคับอนุสัญญากฎหมายทะเล รัฐพิพาทมีพันธกรณีต้องแลกเปลี่ยนทัศนะ (Obligation to Exchange Views) โดยเร็ว (Expediently)³⁶ และเมื่อรัฐพิพาทได้ตกลงกันแล้วว่าจะใช้วิธีใดระงับข้อพิพาทรัฐพิพาทต้องใช้วิธีตามที่ตกลงกัน

²⁷ Ibid.

²⁸ Article 286, The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) 1982.

²⁹ Annex VII, The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) 1982.

³⁰ Article 287 (4), The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) 1982.

³¹ Article 287 (5), The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) 1982.

³² Annex VII, The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) 1982.

³³ Chinese Embassy-Manila, "China's Position on the Territorial Disputes in the South China Sea between China and the Philippines," last modified 2015, accessed 2022.

³⁴ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, "China Adheres to the Position of Settling Through Negotiation the Relevant Disputes Between China and the Philippines in the South China Sea," last modified July 13, 2016, accessed 2022, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1380615.shtml/

³⁵ The Permanent Court of Arbitration, "PCA Press Release: The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People's Republic of China)," last modified 2013, accessed 2022.

³⁶ Article 281, The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) 1982.

นั้นก่อนโดยวิธีการระงับข้อพิพาทตามอนุสัญญากฎหมายทะเลจะถูกนำมาใช้ต่อเมื่อการระงับข้อพิพาทไม่อาจทำได้โดยวิธีที่รัฐพิพาทได้ตกลงกัน อีกทั้งความตกลงนั้นจะต้องไม่มีข้อตกลงว่าให้ตัดโอกาสที่ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทอย่างอื่นต่อไปด้วย (The Agreement between the Parties does not Exclude any Further Procedure)³⁷ และหากระหว่างรัฐพิพาทได้มีความตกลงทั่วไปในภูมิภาค ทวิภาคี หรืออื่น ๆ เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทอันเกิดจากการใช้และการตีความอนุสัญญา และวิธีการที่ตกลงนั้นจะนำไปสู่คำตัดสินที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย (A Procedure that Entails a Binding Decision) วิธีการระงับข้อพิพาทตามที่ปรากฏในความตกลงของรัฐพิพาทนั้น จะถูกนำมาใช้แทนวิธีการระงับข้อพิพาทตามกลไกระงับข้อพิพาทภายใต้อนุสัญญา³⁸

2.3.4 จีนมีสิทธิสร้างเกาะเทียมในทะเลจีนใต้

จีนกล่าวอ้างว่า จีนได้เริ่มสร้างเกาะเทียมและการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกบนเกาะตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2014 เป็นต้นมา โดยบางส่วนนั้นเข้าไปอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ จีนยืนยันว่าการถมทะเลเพื่อก่อสร้างเกาะเทียมนั้นอยู่ภายในเขตอำนาจอธิปไตยของจีนการกระทำดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย มีเหตุผลและชอบธรรม โดยมีได้ส่งผลกระทบต่อประเทศอื่น ๆ แต่อย่างไร³⁹

การกล่าวอ้างของจีนในประเด็นนี้ ศาลฯ วินิจฉัยว่าเกาะเทียมที่เกิดจากการปรับพื้นที่ของจีนนั้นไม่ถือว่าเป็นเกาะตามบทบัญญัติของอนุสัญญา จีนจึงไม่สามารถอ้างเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลได้⁴⁰ การสร้างเกาะเทียม (Artificial Island) ของจีนในพื้นที่ต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้นั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากการสร้างเกาะเทียมหมายถึง การสร้างพื้นที่ในทะเลขึ้นมาใหม่โดยไม่มีพื้นที่เดิมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอยู่ก่อน ดังนั้นกรณีของจีนเป็นการปรับปรุงพื้นที่ (Land Reclamation) ไม่ใช่การสร้างเกาะเทียมขึ้นมาใหม่ เนื่องจากมีพื้นที่เดิมอยู่ก่อนที่จีนจะทำการปรับปรุงพื้นที่ การสร้างเกาะเทียมดังกล่าวยังก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรทางทะเลในพื้นที่อย่างร้ายแรงอีกประการหนึ่งด้วย⁴¹ และทั้งนี้ ศาลฯ ชี้ขาดว่าจีนได้ละเมิดอำนาจอธิปไตยภายในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ ตามที่จีนได้ขีดขวางไม่ให้ฟิลิปปินส์หาปลาและสำรวจแหล่งปิโตรเลียม ตลอดจนไม่พยายามห้ามปรามชาวประมงจีนไม่ให้เข้าไปหาปลาในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์⁴² การกล่าวอ้างของจีนในประเด็นนี้ ตามที่จีนทำการถมทะเลเพื่อสร้างเกาะเทียมในทะเลจีนใต้นั้นเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ถูกกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง ว่าการกระทำของจีนนั้นถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายเพียงใด หากพิจารณาบทบัญญัติในอนุสัญญา ที่กำหนดว่า “เกาะ” หมายถึง บริเวณแผ่นดินที่ก่อตัวขึ้นตามธรรมชาติโดยมีน้ำล้อมรอบและอยู่เหนือน้ำในขณะที่น้ำขึ้นสูงสุด⁴³ หากภูมิประเทศดังกล่าวมีสถานะของความเป็นเกาะแล้ว รัฐจะมีสิทธิในการอ้างทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และไหล่ทวีปได้เช่นเดียวกับดินแดนทางบกอื่น ๆ⁴⁴ โดยบรรดาเกาะเทียม สิ่งปลูกสร้าง และโครงสร้างต่าง ๆ มิได้มีสถานะของการเป็นเกาะ⁴⁵ ดังนั้นแล้ว การสร้างเกาะเทียมของจีนในทะเลจีนใต้จึงไม่มีสถานะของการเป็นเกาะ เนื่องจากไม่ได้เป็นแผ่นดินที่ก่อตัวขึ้นตามธรรมชาติ จึงทำให้จีนไม่สามารถอ้างสิทธิ์ทางทะเลใด ๆ ที่จีนต้องการได้อย่างชอบธรรมตามกฎหมาย โดยการถมทะเลเพื่อสร้างเกาะเทียมของจีนนั้น แท้จริงแล้วเพื่อสร้างความได้เปรียบในการส่งกองกำลังทหารและสร้างระเบียบแบบแผนของการสำรวจทางบกและทางทะเลที่เอื้อประโยชน์แก่จีน⁴⁶

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid., Article 282.

³⁹ Lee Seokwoo and HONG Nong, *Chinese Perspectives on the Philippines-China Arbitration Case in the South China Sea*, (China: n.p.), 174.

⁴⁰ The Permanent Court of Arbitration, “PCA press release: The South China Sea arbitration (The Republic of the Philippines v. The People’s Republic of China),” last modified March 17, 2019, accessed 2022.

⁴¹ Dupuy F. and Dupuy P., “Legal Analysis of China’s Historic Rights Claim in the South China Sea,” 125.

⁴² Ibid.

⁴³ Article 121 (1), The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) 1982.

⁴⁴ Ibid., Article 121 (2).

⁴⁵ Ibid., Article 60 (8).

⁴⁶ Sakuna Kongchan, “Power and The National Interest: South China Sea Dispute,” the 7th International Buddhist Research Seminar, Chiang Mai, February 18-20, 2016, 429.

2.4 วิเคราะห์คำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการในคดีพิพาททะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์และจีน

จากการศึกษาหลักการที่ใช้วิเคราะห์คำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการในคดีพิพาททะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์และจีน กรณีการอ้างสิทธิ์ของจีนในเส้นประเก้าเส้น และเหตุผลการปรับใช้หลักกฎหมายและกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ พบประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.4.1 กลไกในการระงับข้อพิพาท ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (The United Nations Convention on the Law of the Sea 1982: UNCLOS) พัฒนาการมาจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ครั้งที่ 1 เมื่อ ค.ศ. 1958 ณ กรุงเจนีวา โดยมี พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นประธานการประชุม ปรากฏผลเป็นอนุสัญญา 4 ฉบับ รวมเรียกว่า “อนุสัญญากรุงเจนีวา 1958 (1958 Geneva Convention on the Law of the Sea)” โดยไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ 29 เมษายน 2011 แม้ว่าจะถือเป็นความก้าวหน้าอย่างมากของกฎหมายทะเล แต่ยังคงตกลงกันไม่ได้ในเรื่องความกว้างของทะเลอาณาเขต ต่อมาในปี ค.ศ. 1960 ได้มีการประชุมในประเด็นนี้อีกครั้ง แต่ก็ยังไม่สามารถตกลงกันได้ จนกระทั่งมีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ครั้งที่ 3 ในปี ค.ศ. 1982 จึงได้บรรลุข้อตกลงในเรื่องความกว้างของทะเลอาณาเขตที่มีความกว้างไม่เกิน 12 ไมล์ทะเล นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมเรื่องใหม่ ๆ ให้มีความทันสมัยอีกมากมาย ปรากฏผลเป็น UNCLOS ในปัจจุบันโดยไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ 14 มิถุนายน 2011 (พ.ศ. 2554) UNCLOS ประกอบด้วย 320 ข้อบท กับ 9 ผนวกมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเล อันได้แก่ ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ไหล่ทวีป ทะเลหลวงและบริเวณพื้นที่) และสิทธิหน้าที่ของรัฐต่าง ๆ ในแต่ละเขตทางทะเล เสรีภาพในการผ่านสิทธิของเรือรบ สิทธิการขึ้นตรวจ สิทธิการไล่ตามติดพัน การแสวงหาและสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลการคุ้มครองและการรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล การวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล การพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทะเล และการระงับข้อพิพาท ถือเป็นอนุสัญญาที่รวบรวมประเด็นทางการบริหารจัดการทะเล และการควบคุมภารกิจกรรมทางทะเลในทุกด้าน ยกเว้นการใช้กำลัง สงครามทางทะเล และปฏิบัติการป้องกันประเทศ นอกจากนี้ในประเด็นที่เป็นรายละเอียดด้านเทคนิคที่จะหน่วยงานสากลอื่นออกกฎหมายหรือมาตรฐานระหว่างประเทศควบคุมดูแลเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว เช่น การเดินเรือ สิ่งแวดล้อม และการประมง เป็นต้น UNCLOS ได้เปิดช่องให้นำอนุสัญญาหรือมาตรฐานระหว่างประเทศที่ออกโดยหน่วยงานสากลนั้น ๆ มาบังคับใช้กับ UNCLOS ด้วย ซึ่งในรอบ 40 ปีที่ผ่านมา UNCLOS ได้ก่อให้เกิดผลดีนานับการต่อประชาคมโลก

โดยที่วิธีการระงับข้อพิพาทตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 อาจสรุปได้เป็น 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี วิธีการระงับข้อพิพาทตามอนุสัญญาฯ นี้เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้เกิดข้อยุติหรือเพื่อแก้ไขปัญหาลึกเกี่ยวกับการใช้ทะเลที่เกิดขึ้นของรัฐต่าง ๆ อย่างอิสระโดยการกำหนดวิธีต่าง ๆ เอาไว้หลายรูปแบบเช่น การแลกเปลี่ยนทัศนคติการเจรจาไกล่เกลี่ยการประนีประนอมเป็นต้นแต่วิธีการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีนี้เป็นวิธีที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย กล่าวคือ ข้อดีนั้นทำให้คู่พิพาทไม่ถูกจำกัดอำนาจรัฐและเป็นระบบที่ยืดหยุ่นต่อการให้สิทธิของรัฐภาคีในการเลือกวิธีที่สามารถระงับข้อพิพาทเองได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นวิธีการควบคุมการใช้อำนาจรัฐที่ตีความหรือใช้อุณหภูมิไปในทางเพื่อประโยชน์ของตน อย่างไรก็ตามวิธีการระงับข้อพิพาทนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาเฉพาะเกี่ยวกับการใช้ทะเลที่มีทั้งเป็นลักษณะของการวินิจฉัยที่มีผลบังคับและการให้โอกาสแก่รัฐภาคีในการเลือกวิธีโดยสันติเพื่อระงับข้อพิพาทตามมาตรา 297 เพราะอนุสัญญาฯ มีเจตนารมณ์ให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้รับการระงับมากที่สุด แต่การระงับข้อพิพาทนี้จะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับอนุสัญญาฯ นี้ด้วย อย่างไรก็ตาม การกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาทดังกล่าวนี้จะให้สิทธิของรัฐในข้อพิพาทเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีหรือกล่าวได้ว่าเปิดโอกาสให้รัฐเกิดความสมัครใจที่จะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาฯ มากกว่าตามมาตรา 280

เนื่องจากว่า รัฐทุกรัฐย่อมคำนึงถึงความสำคัญของอำนาจอธิปไตยของรัฐตนเป็นสำคัญ⁴⁷ หากว่าอนุสัญญาฯ กำหนดให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทะเลทุกกรณีจะต้องร้องขอต่อศาลให้เกิดการวินิจฉัยไม่ว่าจะเป็นศาลทะเลระหว่างประเทศหรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่มีเขตอำนาจศาลนั้นเพื่อวินิจฉัยข้อพิพาททุกเรื่องแล้วจะทำให้โอกาสที่รัฐจะเข้ามาเป็นภาคีของอนุสัญญาฯ มีจำนวนน้อยลง⁴⁸, แนวทางที่ 2 การระงับข้อพิพาทที่มีผลบังคับโดยศาล เนื่องมาจากวิธีการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีที่อนุสัญญาฯ กำหนดให้รัฐในข้อพิพาทเลือกเองนั้นไม่ได้ครอบคลุมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับทะเลทุกเรื่องเพราะอนุสัญญาฯ เห็นถึงความสำคัญในบางกรณีที่ไม่อาจให้รัฐในข้อพิพาทเลือกวิธีการระงับด้วยตนเองได้ ดังนั้นอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 จึงกำหนดให้มีข้อจำกัดอำนาจรัฐหรือจำกัดให้รัฐต้องยอมรับเขตอำนาจของศาลโดยใช้วิธีการระงับข้อพิพาทที่มีผลบังคับตามมาตรา 297 และมาตรา 298 นั้นเองเพราะอนุสัญญาฯ ยังมองเห็นถึงปัญหาของการเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทแบบสันติจากรัฐคู่พิพาทว่า หากเกิดเป็นกรณีที่รัฐคู่พิพาททะเลเลยหรือไม่ใส่ใจที่จะทำให้ปัญหานั้นถูกระงับและปล่อยให้ปัญหายืดเยื้อออกไปก็จะทำให้เกิดผลกระทบอื่น ๆ ตามมาได้ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่รัฐคู่พิพาทเท่านั้น และแนวทางที่ 3 การกำหนดเขตอำนาจศาลทางเลือกในกรณีอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐคู่พิพาทได้เลือกวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีผลบังคับโดยศาลแล้วดังกล่าวข้างต้นแล้ว อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ยังกำหนดให้รูปแบบของการระงับข้อพิพาททางศาลที่หลากหลายซึ่งเป็นลักษณะการกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ที่ยังเปิดโอกาสให้รัฐคู่พิพาทได้เลือกที่จะให้ศาลไหนเป็นผู้พิจารณาหรือวินิจฉัยกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเช่นกรณีศาลยุติธรรมระหว่างประเทศซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจกว้างขวางและครอบคลุมถึงข้อพิพาททางทะเลด้วยหรือจะเลือกใช้ศาลทะเลระหว่างประเทศโดยตรง เนื่องจากเป็นระบบศาลที่จัดตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะเกี่ยวกับข้อพิพาททางทะเลและได้รับการพิจารณาหรือวินิจฉัยได้ตรงประเด็นที่สุด ส่วนกรณีของศาลอนุญาโตตุลาการและศาลอนุญาโตตุลาการพิเศษนั้นโดยเฉพาะศาลอนุญาโตตุลาการพิเศษที่เป็นศาลที่มีเขตอำนาจวินิจฉัยข้อพิพาทที่เป็นเรื่องเฉพาะ

2.4.2 การปรับใช้หลักกฎหมายระหว่างประเทศในการพิจารณาคดีของศาลอนุญาโตตุลาการในประเด็นเส้นประเก้าเส้น

ในประเด็นเรื่องสิทธิทางประวัติศาสตร์และแผนที่เส้นประเก้าเส้นศาลอนุญาโตตุลาการถาวรวินิจฉัยว่า แม้เงินจะหยิบยกเอาเหตุผลทางประวัติศาสตร์ว่า บรรดานักสำรวจและชาวประมงเงินต่างได้ใช้ประโยชน์จากบรรดาเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้มาเป็นระยะเวลาช้านาน แต่เงินก็ยังขาดเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่มีความหนักแน่นมากเพียงพอที่ช่วยยืนยันว่าเงินนั้นมียุทธศาสตร์และควบคุมจัดการในพื้นที่ที่เงินกล่าวอ้าง เพราะฉะนั้นการกล่าวอ้างสิทธิ์ประวัติศาสตร์และการใช้สอยทรัพยากรที่อยู่ภายในแผนที่เส้นประเก้าเส้นของเงินจึงเป็นสิ่งที่ปราศจากพื้นฐานทางกฎหมาย⁴⁹ เช่นเดียวกันกับประเด็นเรื่องสถานะของภูมิประเทศ (Status of Features) ซึ่งในกรณีนี้หมายถึง “เกาะ” ซึ่งศาลอนุญาโตตุลาการถาวรมีความเห็นว่า เกาะเทียมที่เกิดจากการปรับพื้นที่ของเงินนั้นไม่ถือว่าเป็นเกาะตามบทบัญญัติของ UNCLOS เงินจึงไม่สามารถอ้างเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลได้⁵⁰ ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น ศาลอนุญาโตตุลาการถาวรยังชี้ว่า “เงินได้ละเมิดอำนาจอธิปไตยภายในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์”⁵¹ ผ่านทั้งการเข้าขัดขวางมิให้ฟิลิปปินส์หาปลา และสำรวจแหล่งปิโตรเลียม ตลอดจนยังไม่พยายามห้ามปรามชาวประมงเงินไม่ให้เข้าไปหาปลาในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ การสร้างเกาะเทียมจำนวน 7 แห่งบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ยังก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรทางทะเลในพื้นที่ดังกล่าวอย่างร้ายแรงอีกประการหนึ่งด้วย กระนั้นก็ดี คำตัดสินในครั้งนี้เป็นเพียงการวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล มิใช่การกำหนดขอบเขตอำนาจอธิปไตยหรือการชี้ขาดเรื่องพื้นที่ทับซ้อนระหว่างฟิลิปปินส์และจีนแต่อย่างใด

⁴⁷ นพนิธิ สุริยะ, *คู่มือกฎหมายระหว่างประเทศสำหรับประชาชน* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555), 63.

⁴⁸ ฤกษ์ศักดิ์ ประดิษฐ์ธีระ, “การเข้าเป็นภาคี UNCLOS 1982 ของไทย,” *นารีกศาสตร์* 95, ฉ. 2 (2555): 23.

⁴⁹ The Permanent Court of Arbitration, “PCA press release: The South China Sea arbitration (The Republic of the Philippines v. The People’s Republic of China),” last modified 2016, accessed 2022.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ *Ibid.*

2.5 สถานการณ์ระหว่างจีนและฟิลิปปินส์ ภายหลังตัดสินคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการ

ภายหลังจากคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการนี้ รัฐบาลจีนได้ออกหนังสือปกขาว จีนยืนหยัดจุดยืนการระงับข้อพิพาททะเลจีนใต้ด้วยวิธีเจรจากับฟิลิปปินส์⁵² โดยจีนได้ย้ำว่า จีนมีอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้ ชาวจีนได้ใช้ประโยชน์ในเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้มายาวนานกว่าสองพันปี จีนเป็นประเทศแรกที่ค้นพบ ตั้งชื่อสำรวจและใช้ประโยชน์ในเกาะต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับจากหลาย ๆ ประเทศแต่สาเหตุแห่งข้อพิพาทเกิดจากฟิลิปปินส์เข้าครอบครองเกาะต่าง ๆ ของจีนในทะเลจีนใต้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หลังจากเกิดข้อพิพาทแล้วจีนและฟิลิปปินส์ได้ตกลงกันว่า จะระงับข้อพิพาทโดยการเจรจาและจัดการข้อพิพาทอย่างเหมาะสม แต่ฟิลิปปินส์กลับทำให้ข้อพิพาทมีความยุ่งยากซับซ้อนยิ่งขึ้นโดยฟิลิปปินส์พยายามจะเข้าครอบครองเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้เพิ่มขึ้น มีการละเมิดสิทธิทางทะเลของจีนเพิ่มมากขึ้น พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ Scarborough Shoal ของจีนและฟิลิปปินส์ฝ่ายเดียวได้เสนอคดีต่อศาลอนุญาโตตุลาการโดยเจตนา ไม่สุจริต จะเห็นได้ว่าสมุดปกขาวของจีนเป็นเพียงการกล่าวอ้างจุดยืนเดิมของจีน ที่จะไม่ยอมรับไม่รับรองไม่เข้าร่วมคดีอนุญาโตตุลาการครั้งนี้ แต่ไม่ได้แสดงทัศนคติใด ๆ ต่อคำพิพากษาของศาล⁵³

สำหรับประเทศฟิลิปปินส์นั้น ภายหลังตัดสินคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการได้มีคำร้องต่อศาลอนุญาโตตุลาการว่าให้จีนเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของฟิลิปปินส์ภายใต้อนุสัญญาและจะยอมทำตามหน้าที่ภายใต้ข้อกำหนดแห่งอนุสัญญา รวมไปถึงการปกป้องและดูแลทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในทะเลจีนใต้และขอให้จีนใช้สิทธิและเสรีภาพของตนในทะเลจีนใต้โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของฟิลิปปินส์ตามอนุสัญญาซึ่งแม้คำตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการถาวรในครั้งนี้ควรจะได้รับพิจารณาในฐานะชัยชนะครั้งสำคัญของฟิลิปปินส์ภายหลังจากต้องเผชิญหน้ากับทำให้อันเป็นภัยคุกคามจากจีนมาเป็นระยะเวลาสองทศวรรษแต่ฟิลิปปินส์ในยุคของประธานาธิบดีดูเตอร์เตกลับเลือกที่จะไม่เฉลิมฉลองหรือแม้แต่ใช้คำตัดสินดังกล่าวเพื่อกดดันจีน หากแต่กลับเลือกที่จะเจรจากับรัฐบาลปักกิ่งภายใต้กรอบทวิภาคีเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างทั้งสองชาติแทน ทั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า “การดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างเป็นอิสระ” (Independent Foreign Policy) ของรัฐบาลดูเตอร์เต⁵⁴ นั้น มีความแตกต่างจากสมัยรัฐบาลอาากิโนที่ 3 (Benigno Aquino III) อย่างสิ้นเชิง กล่าวคือในขณะที่อาากิโนที่ 3 พยายามเสริมสร้างสายสัมพันธ์ทางความมั่นคงกับสหรัฐฯ เพื่อถ่วงดุลอำนาจจีน ดูเตอร์เตกลับเลือกที่จะถอยห่างออกจากสหรัฐฯ และหันไปสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับจีนแทน⁵⁵ กระนั้นก็ตีรัฐบาลดูเตอร์เตก็ยังเลือกที่จะเสริมสร้างสายสัมพันธ์ทางความมั่นคงกับญี่ปุ่นเพื่อคานอำนาจกับจีนควบคู่กันไปด้วย⁵⁶

แม้ว่าคำตัดสินชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการจะมีผลผูกพันรัฐคู่พิพาทให้ปฏิบัติตาม แต่ทว่าปัญหาการบังคับตามคำชี้ขาดของศาลฯ ในคดีนี้ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอย่างยิ่ง โดยการที่จีนไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของศาลฯ นั้นย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเสถียรภาพของจีนในการเป็นประเทศมหาอำนาจต่อการไม่เคารพกฎและกติกาในทางระหว่างประเทศซึ่งในประเด็นของเรื่องการบังคับคดีตามคำชี้ขาดของศาลฯ นั้น เมื่อพิจารณาถึงข้อกำหนดแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 แล้ว อนุสัญญาฯ ไม่ได้บัญญัติวิธีการบังคับคดีไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นแล้ว บทบัญญัติที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งที่อาจนำมาปรับใช้ได้ คือ มาตรา 94 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม แม้หากฟิลิปปินส์ร้องขอให้คณะมนตรีความมั่นคงในสหประชาชาติออกมติเกี่ยวกับมาตรการที่จะนำมาใช้เพื่อให้คำชี้ขาดมีประสิทธิภาพ แต่ทว่าจีนซึ่งเป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงก็ย่อมมีอำนาจใช้สิทธิยับยั้ง (Veto)⁵⁷

⁵² Ministry of Foreign Affairs of the people's Republic of China, "China Adheres to the Position of Settling through Negotiation the relevant Disputes between China and the Philippines in the South China Sea," last modified July 13, 2016, accessed 2022.

⁵³ ยศพนธ์ นิตโรจน์, "มุมมองของประเทศไทยเกี่ยวกับคดีอนุญาโตตุลาการ ระหว่างฟิลิปปินส์และจีนในทะเลจีนใต้," *ศาลพาท* 63, ฉ. 3 (กันยายน-ธันวาคม 2559): 125.

⁵⁴ De Castro, R. C., "The Rsk of Applying Realpolitik in Resolving the South China Sea Dispute: Implications on Regional Security," *Pacific Focus* 27, no. 2 (August 2012): 140.

⁵⁵ *Ibid.*, 139.

⁵⁶ ชลพิพร สุพร, "ย้อนพินิจการกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์ของจีนในทะเลจีนใต้: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ," *วารสารสังคมศาสตร์* 13, ฉ. 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560): 108.

⁵⁷ Robert Beckman, "The UN Convention on the Law of the Sea and the Maritime Disputes in the South China Sea," (January 2013): 142-163.

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การอ้างสิทธิ์ของจีนต่อคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการในคดีพิพาททะเลจีนใต้ ระหว่างฟิลิปปินส์และจีน ผู้เขียนสามารถสรุปผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 สรุปผล

ศาลอนุญาโตตุลาการในคดีพิพาททะเลจีนใต้ ระหว่างฟิลิปปินส์และจีนได้มีคำตัดสินในกรณีทะเลจีนใต้ โดยเห็นว่า จีนละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศจริงในการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ถึงร้อยละ 90 ของทะเลจีนใต้ โดยจีนไม่สามารถครอบครองเขตเศรษฐกิจจำเพาะในหมู่เกาะสแปรตลีย์ได้และพื้นที่ที่มีความชัดเจนในหมู่เกาะสแปรตลีย์ว่าอยู่ภายในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ โดยจีนไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชี้ว่าจีนเคยอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ (There Was no Evidence that China has Historically Exercised Exclusive Control over the Waters or their Resources)⁵⁸ นอกจากนี้ ยังกล่าวด้วยว่า การถมเกาะเทียมของจีนนั้นทำลายระบบนิเวศของพืดหินปะการังอย่างรุนแรง⁵⁹ ซึ่งคำตัดสินชี้ให้เห็นว่าฟิลิปปินส์มีสิทธิในการทำประมงบริเวณหมู่เกาะปะการังสการ์โบโรห์ได้เนื่องจากเป็นน่านน้ำของฟิลิปปินส์ตาม UNCLOS 1982

หลังการตัดสินครั้งนี้ได้มีปฏิกิริยาจากชาติที่เป็นคู่กรณีและนานาชาติต่อผลการตัดสินของศาล กล่าวคือ จีน ได้แสดงเจตจำนงชัดเจนว่าการยื่นฟ้องต่อศาลนั้นฟิลิปปินส์เป็นผู้ยื่นฟ้องฝ่ายเดียว โดยจีนเห็นว่าศาลไม่มีอำนาจในการตัดสินและปฏิเสธให้ความร่วมมือตั้งแต่ต้น ดังนั้นภายหลังจากคำตัดสินฯ จึงมีการแถลงการณ์ของกระทรวงการต่างประเทศของจีนออกมาตอบโต้อย่างรุนแรงว่าคำตัดสินนี้เป็นเพียงเศษกระดาษ (A Piece of Paper that is Destined to Come to Naught)⁶⁰ ซึ่งจีนจะไม่ยอมรับและจะไม่ปฏิบัติตาม แต่ทั้งนี้ก็มีความเป็นไปได้เช่นกันที่จีนและฟิลิปปินส์จะหันกลับมาใช้วิธีการทูตในการเจรจาวิภาควิจารณ์ร่วมกันอีกครั้งเนื่องจากที่ผ่านมาทั้งสองประเทศมีท่าทีที่อ่อนลง หรือในกรณีที่จะมีการตอบโต้ในเชิงสัญลักษณ์โดยการประกาศเขตแสดงตนเพื่อการป้องกันภัยทางอากาศ (Air Defense Identification Zone: ADIZ) เช่นเดียวกับที่ทำในทะเลจีนตะวันออก รวมถึงการเพิ่มการลาดตระเวนทางเรือ และการเพิ่มมาตรการจับเรือประมงฟิลิปปินส์ที่เข้ามาในน่านน้ำมากขึ้น นอกจากนี้ ในกรณีร้ายแรงที่หลายฝ่ายเป็นกังวล คือ จีนจะใช้ความรุนแรงในการตอบโต้ ซึ่งหากจีนเลือกใช้วิธีนี้จะยิ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมให้ประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ และนานาชาติสามารถเข้ามาแทรกแซงในภูมิภาคมากขึ้นได้⁶¹ ในขณะที่ฟิลิปปินส์ นาย Perfecto Yasay รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของฟิลิปปินส์ ได้ออกมาแถลงแสดงความยินดีต่อคำตัดสินและต้องวิเคราะห์ต่ออย่างระมัดระวัง โดยคำตัดสินจะมีส่วนอย่างมากในการแก้ปัญหาทะเลจีนใต้ต่อไป อย่างไรก็ตาม ฟิลิปปินส์ได้แสดงเจตจำนงในการจะแบ่งปันการใช้ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณทะเลจีนใต้ร่วมกับจีน⁶² รวมทั้งประธานาธิบดีคนใหม่ของฟิลิปปินส์ นาย Rodrigo Duterte ก็มีท่าทีต้องการกระชับความสัมพันธ์กับจีนมากขึ้นเช่นกันซึ่งทำที่ดังกล่าวสามารถนำทั้งสองประเทศไปสู่การเจรจาแบบทวิภาคีได้ นอกจากนี้ จากชาติคู่กรณีแล้วสหรัฐฯ ถึงแม้จะไม่ได้เป็นผู้อ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองในทะเลจีนใต้แต่สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทในประเด็นด้านสิทธิการเดินเรือผ่านพื้นที่ที่ระบุว่าเป็นน่านน้ำสากล ที่ผ่านมาสหรัฐฯ ได้มีปฏิบัติการ FONOP บริเวณทะเลจีนใต้ถึง 3 ครั้ง รวมถึง

⁵⁸ Bloomberg, "China's South China Sea Claims Dashed by Hague Court Ruling," last modified n.d., accessed 2022 <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-07-12/china-no-historic-right-to-south-china-sea-resources-court-says/>

⁵⁹ ไทยโพสต์, "จีนแพ้ ทะเลจีนใต้ระอุ," คอลัมน์ คอมมิวนิสต์, *ไทยโพสต์*, สืบค้นเมื่อ 2565, <http://www.thaipost.net/>

⁶⁰ China Daily, "Nherently Biased and Unjust Piece of Paper," last modified 2022, http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2016-07/13/content_26065667.htm/

⁶¹ ไทยโพสต์, "จับตาทะเลระหว่างประเทศชี้คดีทะเลจีนใต้," คอลัมน์ คอมมิวนิสต์, *ไทยโพสต์*, สืบค้นเมื่อ 2565, <http://www.posttoday.com/analysis/world/442469/>

⁶² The Indian Express, "Philippines willing to share South China Sea resources with Beijing," last modified n.d., accessed 2022, <http://www.indianexpress.com/article/world/world-news/philippines-willing-to-share-south-china-sea-government2901757/>

สหรัฐฯเป็นพันธมิตรกับประเทศที่มีปัญหาพิพาทเรื่องดินแดนทางทะเลกับจีน ทั้งฟิลิปปินส์และเวียดนาม ซึ่งสหรัฐฯ ชี้ว่า อนุญาโตตุลาการมีสิทธิในการตัดสิน และคำตัดสินควรได้รับความเคารพ โดยการตัดสินของอนุญาโตตุลาการถือว่าสิ้นสุด และมีผลผูกมัดทางกฎหมายทั้งจีนและฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ คาดว่าสหรัฐฯ จะให้ความสนับสนุนในรูปแบบความช่วยเหลือทางการทหารแก่ฟิลิปปินส์และเวียดนามเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มกำลังทหารของฐานทัพเรือสหรัฐฯ ในฟิลิปปินส์มากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม หากจีนเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ก็จะเป็นการสร้างความปลอดภัยให้สหรัฐฯ ในการลาดตระเวน FONOP หรือเคลื่อนกำลังเข้ามาในภูมิภาคได้มากขึ้นด้วยเช่นกัน

ดังนั้นแล้ว การตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการต่อกรณีทะเลจีนใต้ดังกล่าวจึงถือเป็นหนึ่งในตัวอย่างสำคัญที่สะท้อนให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ ในแง่ที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะช่วยเติมเต็มมิติของการวิเคราะห์ที่ขาดหายไปของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางอำนาจในการเมืองโลก ในทางกลับกันกฎหมายระหว่างประเทศก็สะท้อนให้เห็นว่าในการวิเคราะห์หรือทำความเข้าใจสถานการณ์และความขัดแย้งในการเมืองโลกนั้น ไม่สามารถอาศัยแต่เฉพาะความเข้าใจทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จำเป็นต้องพิจารณาเกี่ยวกับกรอบหรือกฎเกณฑ์ที่จะช่วยควบคุมพฤติกรรมของบรรดารัฐต่าง ๆ ในระบบระหว่างประเทศควบคู่กันไปด้วย อย่างไรก็ตาม การตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการต่อกรณีทะเลจีนใต้ อาจทำให้ภูมิภาคมีความตึงเครียดขึ้นได้ และยิ่งส่งผลต่อท่าทีของหลายประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งนี้ คำตัดสินของศาลฯ นั้นถึงแม้จะมีผลทางกฎหมาย แต่ก็ไม่ใช่อำนาจในการบังคับต่อคู่กรณีให้ปฏิบัติตาม โดยจีนยืนยันไม่ยอมรับและไม่ปฏิบัติตามคำตัดสิน ซึ่งไม่มีกลไกใด ๆ ที่จะสามารถจัดการได้ กรณีดังกล่าวเป็นปัญหาการบังคับคดีตามคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการในคดีนี้ เป็นเรื่องที่ถูกถกเถียงกันอย่างยืดยาว นักกฎหมายจีนส่วนใหญ่เชื่อว่าอนุสัญญากฎหมายทะเลไม่ได้ บัญญัติวิธีการบังคับคดีไว้เป็นการเฉพาะ บทบัญญัติที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งที่อาจนำมาปรับใช้ได้ คือ มาตรา 94 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้กับการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้หากฟิลิปปินส์ร้องขอให้คณะมนตรีความมั่นคงในสหประชาชาติออกมติเกี่ยวกับมาตรการที่จะนำมาใช้เพื่อให้คำชี้ขาดนั้น มีประสิทธิภาพ จีนซึ่งเป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงก็ยังคงมีอำนาจใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) ได้

3.2 ข้อเสนอแนะ

การที่จีนไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของศาลฯ นั้นย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเสถียรภาพของจีนในการเป็นประเทศมหาอำนาจต่อการไม่เคารพกฎและกติกาในทางระหว่างประเทศซึ่งในประเด็นของเรื่องการบังคับคดีตามคำชี้ขาดของศาลฯ นั้น ในการแก้ไขปัญหาเพื่อยุติความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์และจีนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เห็นควรให้ฟิลิปปินส์และจีนทำความตกลงเพื่อหาทางออกแก่ไขปัญหาอย่างสันติ โดยฟิลิปปินส์และจีนควรดำเนินการเจรจาแบบทวิภาคีหรือพหุภาคี ซึ่งตามมาตรา 280 แห่งอนุสัญญาฯ ได้เปิดช่องให้รัฐพิพาทสามารถเจรจาได้ทุกเวลา แม้ว่าจะมีคำชี้ขาดตัดสินในข้อพิพาทนั้นแล้วก็ตาม โดยฟิลิปปินส์และจีนควรเจรจาตกลงสร้างความร่วมมือพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน (Joint Development Area) และการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน (Sharing Interest) ตามหลัก Equitable Share โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา ดังเช่นกรณีพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย (Joint Development Area: JDA)⁶³ นอกจากนี้ ฟิลิปปินส์และจีนสามารถทำการเจรจาผ่านองค์กรอาเซียน เพื่อดำเนินการให้ปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ 2002 (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea: DOC) ไปสู่การปฏิบัติเร่งจัดทำประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea: COC) ให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย มีกลไกติดตามและบังคับใช้ มีกลไกระงับข้อพิพาท และมีเนื้อหาในการส่งเสริมความเชื่อใจเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี และป้องกันความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์⁶⁴ เพื่อลดความตึงเครียดและคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์และจีน

⁶³ ASEAN Secretariat, "The Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia," last modified 2015, accessed 2022, <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20121203-175739-200288.pdf/>

⁶⁴ กระทรวงการต่างประเทศ, *ประชุมอาเซียน*, (กรุงเทพฯ: กรมอาเซียน, 2018), 12.

แต่ทั้งนี้ ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 2016 มีมติเห็นพ้องว่าข้อพิพาททะเลจีนใต้เป็นเรื่องซับซ้อนไม่สามารถหาทางออกด้วยการเจรจาอย่างเดียว ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาในระยะยาวนั้น การดำเนินการ Functional Cooperation จะเป็นกลไกสร้างความเชื่อมั่น ลดความตึงเครียดและสร้างความคุ้นเคยระหว่างประเทศคู่กรณีก่อนที่จะหาหรือเรื่องการอ้างสิทธิ และนอกจากนี้ Functional Cooperation ยังอยู่ภายใต้กรอบของอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และข้อบทที่ 6 ของปฏิญญาวาดด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ 2002 (DOC) จึงไม่ขัดต่อการเจรจาทำประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (COC)⁶⁵ โดย Functional Cooperation หมายถึง ความร่วมมือเพื่อพัฒนากันในสาขาใดก็ได้ที่คู่กรณีแต่ละคู่พร้อมจะตกลงกัน และสามารถเป็นกลไกไปสู่ความร่วมมือและสันติภาพในทะเลจีนใต้⁶⁶ เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ ลดความตึงเครียด และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนอย่างสันติวิธีได้ในระยะยาว

References

- Taylor B., and Hayes D. E. "Origin and History of the South China Sea basin." *Geophysical Monograph Series* 27, (1983): 23-56.
- Chantree Sinsuparerk. "Spratly Islands Dispute: Legal and Political Perspectives Security." *Studies Bulletin*, no. 127-128 (July-August 2013): 3.
- Chris Rahman and Martin Tsamenyi. "A Strategic Perspective on Security and Naval Issues in the South China Sea." 41, no. 4 (November 2010): 319.
- Department of Foreign Affairs (DFA Philippines). "DFA: Notification and Statement claim on West Philippine Sea, Official Gazette." Last Modified 2012. Accessed 2022. <https://www.assets.documentcloud.org/documents/2165477/phl-prc-notification-and-statement-of-claim-on.pdf>
- Nien Tsu Alfred Hu, "Semi Enclosed Troubled Waters: A New Thinking on the Application of the 1982 UNCLOS Article 123 to the South China Sea." *Ocean Development & International Law* 41, no. 3 (2010): 301.
- Robert Beckman. "The UN Convention on the Law of the Sea and the Maritime Disputes in the South China Sea." *The American Journal of International Law* 107, no. 1 (2013): 142-163.
- Robert Kaplan. "Asia's Cauldron: The South China Sea and the End of a Stable Pacific." New York: Random House (2014): 56.
- The Permanent Court of Arbitration. "PCA Press Release: The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People's Republic of China)." Last Modified 2013. Accessed 2022. <https://www.pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Press-Release-No-11-English.pdf>

⁶⁵ Asian Peace and Reconciliation Council (APRC), "Functional Cooperation: A Move for Peace and Prosperity in the South China Sea," Wiang Chan, July 12, 2018.

⁶⁶ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ประธานคณะมนตรีเพื่อสันติภาพและความปรองดองแห่งเอเชีย (APRC), กล่าวในที่ประชุม "Functional Cooperation: A Move for Peace and Prosperity in the South China Sea," Wiang Chan, July 12, 2018.